

ЛІТЕРАТУРА

1. Бойчук Ю. Д. Теоретико-методичні основи формування еколого-валеологічної культури майбутнього вчителя : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора пед. наук : 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Ю. Д. Бойчук. – Х., 2010. – 44 с.
2. Здоровье студентов : [Монография] / Под ред. Н. А. Агаджаняна. – М. : РУДН, 1997. – 199 с.
3. Зайцев Г. К. Школьная валеология : педагогические основы обеспечения здоровья учащихся и учителей / Зайцев Г. К. – СПб. : Детство-пресс, 2001. – 160 с.
4. Саймон Б. Общество и образование / Саймон Б. – М. : Прогресс, 1989. – 198 с.
5. Бойчук Ю. Д. Принцип природовідповідності як еколого-валеологічна основа створення здоров'язберігаючого освітнього середовища сучасної школи / Ю. Д. Бойчук // матеріали V міжнар. наук.-практ. конф. [«Валеологія : сучасний стан, напрямки та перспективи розвитку»], (Харків, 11–12 квітня 2007 р.). – Х. : ХНУ, 2007. – С. 25–31.
6. Коменский Я. А. Избранные педагогические сочинения / Я. А. Коменский // Великая дидактика. – М. : ГУПИИ РСФСР, 1939. – Т. 1. – 318 с.
7. Реймерс Н. Ф. Природопользование : Словарь-справочник / Реймерс Н. Ф. – М. : Мысль, 1990. – 637 с.

РЕЗЮМЕ

Ю. Д. Бойчук, О. А. Пальчик, Е. А. Дехтярева. Оптимизация образовательной среды как основа здоровьесбережения участников образовательного процесса.

В статье приводится теоретическое обоснование основных подходов к оптимизации образовательной среды, что позволяет обеспечить сохранение здоровья участников образовательного процесса и подготовку к здоровьесберегательной деятельности будущего учителя.

Ключевые слова: образовательная среда, образовательный процесс, здоровьесберегательная деятельность.

SUMMARY

U. Boychuk, O. Palchik, E. Dekhtyaryova. Optimization of educational environment as basis of keeping health of participants of the educational process.

In the article the theoretical substantiation of the basic approaches for creation of the educational environment which provides safety of health of participants of educational process and preparation for such activity to keep health of the future teacher.

Key words: educational environment, educational process, keeping health activity.

УДК 371.72:17.022–057.8763

О. О. Єжова

Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка

ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ З ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ЗДОРОВ'Я У ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

У статті проаналізовані організаційно-педагогічні умови здоров'яспрямованої діяльності учнівського самоврядування у професійно-технічному навчальному закладі. Запропоновано використовувати метод проектів у процесі формування ціннісного ставлення до здоров'я у учнів.

Ключові слова: учнівське самоврядування, формування ціннісного ставлення до здоров'я, метод проектів, учні професійно-технічних навчальних закладів.

Постановка проблеми. Дослідження сформованості ціннісного ставлення до здоров'я серед школярів, учнів професійно-технічних

навчальних закладів, студентів вищих навчальних закладів свідчить про те, що найнижчий його рівень спостерігається у віці 15–17 років [6]. Це особливо стосується учнів професійно-технічних навчальних закладів. Для системи професійно-технічної освіти нами розроблена педагогічна система формування ціннісного ставлення до здоров'я, одним із факторів якої виступає діяльність учнівського самоврядування.

Аналіз актуальних досліджень. Аналіз результатів експертного оцінювання, теоретичних напрацювань різних авторів і практичного досвіду з проблеми організації діяльності учнівського колективу професійно-технічного навчального закладу дає підстави стверджувати, що основна увага викладачів має зосереджуватися на керівництві й співпраці з учнівським самоврядуванням у сфері формування ціннісного ставлення до здоров'я.

Під «самоврядуванням» розуміють самостійність будь-якої організованої соціальної групи в управлінні власними справами. Для учнівського самоврядування важливим є процес його розвитку і становлення. Як зазначає М. Рожков [11], учнівське самоврядування у своєму розвитку проходить низку етапів, які характеризуються якісними змінами, що забезпечують поступовий перехід до самокеруючої системи управління. Отже, самоврядування – це форма управління, де суб'єкт (учень) і об'єкт (учнівський колектив) цього управління збігаються [5]. Питанням організації учнівського самоврядування присвячені дослідження І. Єрмакова [13], В. Кириченко [8], Г. Ковганич [9], М. Приходько [10] та ін. Ці праці здебільшого стосуються учнівського самоврядування у загальноосвітніх і позашкільних навчальних закладах, про учнівське самоврядування у ПТНЗ, на жаль, зустрічаються поодинокі розвідки [3].

Слід зазначити, що учнівське самоврядування у ПТНЗ активно розвивається з 2007 року після проведення Перших Всеукраїнських зборів лідерів учнівського самоврядування ПТНЗ, на якому було створено Всеукраїнську раду учнівського самоврядування ПТНЗ. Тоді в усіх професійно-технічних навчальних закладах України відповідно до листа Міністерства освіти і науки України № 1/9–600 від 11.10.07 р. були організовані ради учнівського самоврядування, розроблено положення, статuti, структури рад учнівського самоврядування. Починаючи з 2009 року, робота учнівського самоврядування помітно активізувалася, що пояснюється його підтримкою Державною цільовою соціальною

програмою «Молодь України» на 2009–2015 рр. та відповідного наказу Міністерства освіти і науки України від 24.02.09 № 168.

На підставі аналізу здоров'яспрямованої діяльності у ПТНЗ можна зробити висновок про те, що на всіх рівнях, починаючи з Всеукраїнської ради учнівського самоврядування і закінчуючи учнівською радою окремого ПТНЗ, приділяється увага проблемі збереження здоров'я учнів. Так, у плані роботи Всеукраїнської ради учнівського самоврядування ПТНЗ передбачено аналіз заходів, проведених регіональними радами учнівського самоврядування щодо боротьби зі шкідливими звичками, профілактики правопорушень, ВІЛ/СНІДу серед учнів ПТНЗ. До планів різних обласних рад учнівського самоврядування також включено питання щодо збереження здоров'я, а саме: проведення акцій «Зупинимо СНІД», «Алкоголь – стоп» (Сумська область), спортивні заходи під девізом «За здоровий спосіб життя», конференції «Про толерантні взаємовідносини між педагогами й учнями», «Боротьба з усіма формами психологічного і фізичного насильства» (АР Крим), тренінгові заняття «Мистецтво спілкування», «Профілактична робота з проблем ВІЛ/СНІДу в молодіжному середовищі» (Житомирська область), конкурс «Культура здоров'я», конференція «Профілактика залежних форм поведінки учнів та виховання здорового способу життя» (Дніпропетровська область) тощо [12].

Відзначено, що до найчисельніших заходів, спрямованих на формування здорового способу життя в учнів ПТНЗ, відносяться спортивно-оздоровчі, як-от: проведення різноманітних змагань, конкурсів, свят, естафет, літнє оздоровлення учнів тощо. Такі заходи переважно впливають на стан фізичного здоров'я учнів і використовуються для формування позитивного ставлення до фізичної культури. У деяких ПТНЗ орган учнівського самоврядування, який опікується станом здоров'я учнів, так і називається спортивно-оздоровчий, у його роботі заплановані лише спортивні змагання та свята. Це свідчить про обмеженість змісту діяльності учнівського самоврядування, спрямованої на формування ціннісного ставлення до здоров'я, й необхідність його розширення. Про це ж свідчить і тематика заходів, спрямованих на формування ціннісного ставлення до здоров'я в учнів ПТНЗ. Так, у більшості областей заходи з формування ціннісного ставлення до здоров'я стосуються профілактики шкідливих звичок і ВІЛ/СНІДу. Вважаємо, що приділення значної уваги проблемі ВІЛ/СНІДу пов'язано як з позитивним впливом багаторічної роботи

міжнародних проектів на території України та благодійного фонду Олени Лінчук, так й епідемічною ситуацією в Україні.

Тематика заходів, присвячених профілактиці шкідливих звичок, таких, як вживання алкогольних напоїв, психоактивних речовин, тютюнокуріння, є традиційною і дотепер залишається актуальною для закладів освіти, хоча в деяких ПТНЗ проводиться під гаслом боротьби зі шкідливими звичками. Такий підхід на сучасному етапі розвитку суспільства вважаємо недоцільним, оскільки, як свідчать психолого-педагогічні дослідження, він виявився неефективним. Нині аналогічні заходи мають на меті формування поведінкових стратегій у різних життєвих ситуаціях та доведення переваг здорового способу життя. Змінилися також пріоритети у структурі життєвих цінностей молоді, її інтереси, потреби, що необхідно обов'язково враховувати у процесі виховної роботи в професійно-технічному навчальному закладі.

Аналіз моделей, структури, програм, планів і звітів учнівського самоврядування ПТНЗ дозволяє погодитися з думкою І. Єрмакова [13], що сучасний етап розвитку учнівського самоврядування у професійно-технічних навчальних закладах, як і в загальноосвітніх, також характеризується пошуком й оновленням змісту і технологій становлення та діяльності.

Мета статті – дослідити можливості організації діяльності учнівського самоуправління ПТНЗ у сфері формування ціннісного ставлення до здоров'я.

Виклад основного матеріалу. Спираючись на дослідження науковців, присвячених проблемі змісту виховної діяльності, та власні дослідження у цій сфері, вважаємо, що визначення змісту здоров'яспрямованої діяльності учнівського самоврядування, як і педагогічного колективу, має ґрунтуватися на засадах: інтеграції питань здоров'я з усіма іншими видами діяльності, що дозволить сформувати в учнів цілісне уявлення про здоров'я; диференціації змісту процесу формування ціннісного ставлення до здоров'я з урахуванням вікових, психологічних і соціальних можливостей учнів, традицій конкретного професійно-технічного навчального закладу, рівня розвитку учнівського самоврядування; орієнтації на загальнолюдські життєві цінності, індивідуальні інтереси і потреби учнів; прогностичності знань, умінь і навичок, насамперед, у контексті майбутньої професії; актуальності для учнів і можливості презентувати власні здобутки як у своєму професійно-технічному навчальному закладі, так і за його межами; врахування впливу емоцій на формування ціннісного ставлення до здоров'я.

Тому у процесі експериментальної роботи з упровадження педагогічної системи формування ціннісного ставлення до здоров'я, керуючись вищезазначеними засадами, було здійснено вдосконалення змісту, форм та засобів здоров'яспрямованої діяльності учнівського колективу через органи самоврядування.

Як закономірно впливає з визначеного нами змісту процесу формування ціннісного ставлення до здоров'я в учнів ПТНЗ [7], діяльність учнівського самоврядування має забезпечувати розвиток поінформованості учнів з питань фізичного, психічного, духовного та соціального здоров'я, усвідомлення ролі рухової активності, раціонального харчування, звичок, особистої гігієни, умов праці і відпочинку для збереження й зміцнення фізичного здоров'я, емоцій, життєвих цінностей, мотивів поведінки, особливостей спілкування і взаємовідносин. У процесі цієї діяльності відбувається залучення учнів до загальнолюдських і національних цінностей, формування потреби у здоров'ї, мотивації на збереження, зміцнення власного здоров'я та здоров'я оточуючих, цінування духовного світу людини, усвідомлення переваг здорового способу життя. Визначений нами зміст здоров'яспрямованої діяльності учнівського самоврядування також забезпечує розвиток рефлексії в учнів, особистої відповідальності за здоров'я, реалізацію успішної соціалізації учня, розвиток його взаємовідносин з однолітками, старшими та молодшими за віком людьми, встановлення гуманістичних і демократичних взаємовідносин в учнівському колективі та між учнівським і педагогічним колективами, дотримання навичок здорового способу життя, саморегуляції вчинків.

Для ефективності процесу формування ціннісного ставлення до здоров'я в учнів ПТНЗ важливим залишається вибір форм діяльності учнівського самоврядування. Результати досліджень свідчать, що учні надають перевагу таким сучасним формам проведення позаурочних заходів, як акції, спортивні змагання й конкурси (близько 85 % учнів), що характеризуються значним емоційним компонентом. У ПТНЗ ж найчастіше використовуються лекції та виховні години. Отже, викладачі ПТНЗ мають сприяти використанню таких форм здоров'яспрямованої діяльності учнівського самоврядування, які відповідають віковим психофізіологічним особливостям вищої нервової діяльності учнів, зокрема, механізму сприйняття інформації. Наприклад, науковими дослідженнями доведено, що інформація (подразник), яка постійно подається без змін, у традиційній формі

викликає ефект звикання, отже, вже не усвідомлюється, не викликає утворення потрібного емоційного стану і втрачає силу свого прогнозованого впливу. Тому в процесі формування ціннісного ставлення до здоров'я слід підтримувати пропозиції учнів-лідерів щодо реалізації нової для конкретного ПТНЗ форми позаурочного заходу або його тематики. Це відповідає логіці формування і механізму свідомості, і механізму самосвідомості, які, як указує І. Бех [2], необхідно враховувати у процесі формування когнітивного, емоційно-ціннісного і поведінково-діяльнісного компонентів цінності.

У ході досліджень організації здоров'яспрямованої діяльності учнівського самоврядування у ПТНЗ і впровадження педагогічної системи формування ціннісного ставлення до здоров'я були відпрацьовані такі положення:

- побудову змісту здоров'яспрямованої діяльності учнівського самоврядування здійснено на основі принципів природовідповідності, актуальності, науковості, інтеграції, емоційності, прогностичності;
- співпраця учнів і викладачів у процесі формування ціннісного ставлення до здоров'я сприяла формуванню гуманістичних і демократичних взаємовідносин між самими учнями, між учнями й викладачами;
- в учнів-лідерів сформовано вміння створення й реалізації проектів;
- визначено оптимальні педагогічні умови успішного здійснення проектної діяльності учнівським самоврядуванням.

В експериментальних ПТНЗ були створені клуби «Здоров'я», лідери яких ініціювали, організували й брали безпосередню участь у різноманітних здоров'яспрямованих позаурочних заходах для груп, курсу, усього закладу. Організація діяльності учнівського самоврядування проводилася на основі методу проектів. Як свідчить практика та публікації, метод проектів добре зарекомендував себе у навчальній і виховній діяльності у різних типах закладів освіти. Так, П. Вербицька [4] й М. Бабкіна [1] доводять ефективність проектної методики у процесі формування активної громадянської позиції учнів, їх громадянських якостей, компетентностей. У посібнику «Учнівське самоврядування: структура, зміст і концепція розвитку, проектна діяльність, досвід організації» [13] висвітлено проектну діяльність учнівського самоврядування в різних сферах життя молоді. Проектну технологію успішно застосовують у процесі вивчення історії, інформатики та інших предметів. Як слушно відзначає П. Вербицька [4], метод проектів – це освітня технологія, що передбачає

застосування різних прийомів, за допомогою яких учні набувають знання та навички в процесі планування й самостійного виконання конкретних практичних завдань з обов'язковою презентацією результатів.

Проекти класифікують за різними ознаками. Так, за домінуючим методом чи видом діяльності виділяють творчі, практико орієнтовані, інформаційні проекти; за характером реалізації – внутрішні, місцеві, регіональні, всеукраїнські, міжнародні; за кількістю учасників – групові, персональні; за часом проведення – короткострокові, довгострокові та епізодичні; за змістовим аспектом – літературні, екологічні, культурологічні, історичні, музичні тощо.

У контексті нашого дослідження за провідну ознаку класифікації проекту візьмемо його зміст, тому проекти, метою яких є формування ціннісного ставлення до здоров'я в учнів ПТНЗ, назовемо здоров'яспрямованими. За додатковими ознаками всі такі проекти можуть належати до будь-якого іншого типу. Для формування ціннісного ставлення до здоров'я нами було рекомендовано в експериментальних ПТНЗ реалізувати внутрішні творчі, практико орієнтовані та інформаційні проекти, підготовлені групою учнів.

Здоров'яспрямований творчий проект підпорядковується кінцевому результату і не має заздалегідь сформованої структури. Результатом такого проекту стає проведення свята, вечора, акції, дискусії, присвячених проблемі збереження й зміцнення здоров'я та формування ціннісного ставлення до здоров'я в учнів. Аналіз проектної діяльності учнівського самоврядування засвідчив, що учні здебільшого організовували фізкультурно-спортивні свята: «Козацькі забави» (Міжрегіональний центр професійно-технічної освіти інноваційних технологій м. Суми), «Олімпійці серед нас» (Синівський професійний аграрний ліцей), «Котигорошки» (Лебединське вище професійне училище лісового господарства), «Веселі старты» (Полтавський професійний ліцей транспорту). У процесі організації молодіжних акцій учні здійснювали пошук і аналіз наукової інформації, аудіо- та відеоматеріалів з різних джерел. Вивчення проблеми, якій присвячувалося проведення акції, спонукало до вдосконалення комунікативних навичок у процесі збору інформації шляхом інтерв'ювання, обміну думками, опитувань.

Поява практико орієнтованих проектів пов'язана з актуальними на конкретний момент потребами учнівського колективу, навчального закладу, соціального мікросередовища ПТНЗ. Так, результатом практико

орієнтованого проекту стають озеленення навчальних аудиторій, рекреацій ПТНЗ, прилеглої території, оснащення стадіону ПТНЗ лавками, огородженням, нескладним устаткуванням.

Інформаційні проекти спрямовуються на збір інформації, її аналіз, опрацювання, узагальнення фактів. Результатом таких проектів виступали міні-доповіді на виховних годинах, інформаційні презентації, наочність (стенди, плакати, стіннівки тощо). До інформаційних проектів можна віднести і започатковану учнями роботу кіноклубу «ІНФО» у Міжрегіональному центрі професійно-технічної освіти інноваційних технологій м. Суми. На засіданнях кіноклубу відбувається перегляд фільму, Після кіносеансу учні обговорюють події фільму, обмінюються враженнями, роблять висновки.

Тривалість дії проекту залежить від багатьох причин, і, насамперед, зумовлюється його актуальністю та результативністю. Як правило, учнівські проекти короткострокові, що сприяє швидкому отриманню кінцевого результату, зворотного зв'язку і розширює можливості впливу проектної діяльності на формування ціннісного ставлення до здоров'я.

У процесі впровадження педагогічної системи формування ціннісного ставлення до здоров'я в учнів ПТНЗ виявлено, що провідними проектами учнівського самоврядування є творчі та практико орієнтовані, частка інформаційних проектів становить близько 20–25 %. Це обумовлено тим, що навчити цінності здоров'я неможливо, можна лише залучитися до неї шляхом набуття особистісного досвіду. Метод проектів складається з етапів своєї реалізації. Аналіз науково-методичних праць свідчить про те, що серед науковців не існує єдиної думки щодо кількості та змісту етапів реалізації проекту. За літературними даними налічують від трьох до семи етапів проектної діяльності. Порівняльний аналіз змісту етапів реалізації проекту дозволяє зробити висновок про збільшення кількості етапів за рахунок їх поділу на додаткові. Наскільки важливо виділення більшої кількості етапів реалізації проекту, на нашу думку, має визначати викладач, який урахує конкретні особливості умов виконання проекту, зокрема, особливості його учнівського виконавського складу: рівень підготовки учнів до самостійної діяльності, їх здібності, завантаженість учнів тощо (табл. 1).

Таблиця 1

Характеристика етапів реалізації проектів здоров'яспрямованої діяльності учнівського самоврядування

№ з/п	Назва етапу	Зміст етапу
1.	Пошуковий	Актуалізація проблеми збереження й зміцнення здоров'я для учнів конкретного ПТНЗ. Формулювання мети проєктів. Визначення тематики проєктів та форм їх виконання. Вибір 3–4 проєктів для виконання. Створення робочих груп і вибір їх керівників.
2.	Підготовчий	Актуалізація мети проєкту. Аналіз проблеми проєкту. Визначення завдань проєкту і можливих шляхів його реалізації. Розподіл завдань й обов'язків між учасниками робочої групи.
3.	Технологічний	Виконання завдань кожним з учасників робочої групи, підготовка до презентації проєкту.
4.	Заключний	Презентація проєкту. Оцінювання якості виконання проєкту, колективних й особистісних досягнень членів робочої групи.

У наших дослідженнях для організації здоров'яспрямованої діяльності учнів у ПТНЗ добре зарекомендувала себе чотириетапна структура реалізації проєкту (табл. 1). Суть першого, пошукового етапу, полягала у визначенні найбільш актуального напрямку збереження і зміцнення здоров'я для учнів конкретного ПТНЗ. У кожному професійно-технічному навчальному закладі існують певні особливості учнівського контингенту, які полягають у різному стані здоров'я учнів, їх соціальному стані, умовах навчання й виховання у навчальному закладі та гуртожитку, особистісних потребах і проблемах тощо. Для одного ПТНЗ актуальним є фізкультурно-оздоровчий напрям, для другого – комунікативний, для третього – організація харчування тощо; можливий вибір і кількох найбільш актуальних напрямів здоров'яспрямованої діяльності.

Тематика майбутніх проєктів визначалася шляхом мозкового штурму, який проводився на початку навчального року серед лідерів учнівського самоврядування. Роль викладача полягала в організації обговорення теми збереження і зміцнення здоров'я, визначенні мети виконання проєктів та активізації креативності учнів щодо змісту проєктів, якщо ідеї учнів обмежувалися традиційними темами. Позитивними моментами мозкового штурму виступали нові форми здоров'яспрямованої діяльності закладу, які пропонувалися під час роботи, а саме: проведення щоденної ранкової гімнастики у групах, визначення кращого спортсмену (спортсменки) навчального закладу, проведення відкритих тренувань з окремих видів спорту із запрошенням провідних фахівців місцевих

педагогічних університетів і коледжів тощо. У ході обговорення всіх запропонованих тем обиралися 3–4 (максимум 5), для яких визначалася дата проведення і формувалися творчі робочі групи (команди).

Робочі групи формувалися за принципом добровільності та врахування потенційних можливостей учня для виконання проекту. Як правило, команда складалася з 5–6 учнів, більша або менша кількість учасників призводила до зниження якості підготовки проекту: обмеження кількості учасників збільшувало навантаження на одного учня; збільшення чисельності учнів у робочій групі викликало розпорошення зусиль, зайвий поділ доручень і зменшення відповідальності за його виконання, утруднювало організацію діяльності робочої групи над проектом у цілому. На пошуковому етапі для робочої групи обов'язково обирався її керівник, лідер, в обов'язки якого входила подальша організація виконання проекту.

На підготовчому етапі реалізації проектів окремо в кожній робочій групі проблема проекту аналізувалася, встановлювалися завдання проекту й окреслювалися можливі шляхи його реалізації, відбувався розподіл обов'язків між членами групи. Експериментальним шляхом встановлено, що найбільш ефективною структурою робочої групи проекту є така (рис. 1).

Рис. Структура робочої групи для реалізації здоров'яспрямованого проекту

Успішній реалізації проекту сприяло врахування здібностей учнів у процесі розподілу обов'язків серед членів робочої групи. Основною метою пошуку оптимальної структури робочої групи було обґрунтування й створення таких умов, які б сприяли підготовці учнів-лідерів для здоров'яспрямованої діяльності серед інших учнів ПТНЗ. Розподіл обов'язків членів робочої групи був такий: «керівник» – організатор роботи та ініціатор ідей (як правило учень 2–3 курсу), «пошукач» – займався пошуком інформації, «аналітик» – аналіз і вибір отриманої інформації,

«кладання змісту і сценарію презентації проекту, «конструктор» – укладання презентації проекту, «помічник» – учень першого курсу, який бере участь у виконанні різних завдань проекту. Виокремлення обов'язків «помічника» допомагає зберегти неперервність і наступність у діяльності учнівського самоврядування шляхом залучення учнів першого курсу до виконання проектів, підготовці майбутніх лідерів. Обов'язковою умовою успішності реалізації проекту вважаємо дотримання принципів доступності і відповідності інтересам учнів, якими необхідно керуватися у процесі розподілу обов'язків між членами робочої групи. Як свідчить практика проектної діяльності, тільки врахувавши інтереси, здібності та потенційні можливості учнів, можлива якісна та ефективна реалізація проекту.

Презентація проекту перед учнями свого професійно-технічного навчального закладу становить зміст останнього, заключного етапу. У разі високої оцінки реалізації проекту його можна рекомендувати для презентацій на різних курсах або в інших професійно-технічних навчальних закладах міста й області. Оцінювання проекту здійснюють і учні, і викладачі. Спочатку складається загальна оцінка, яка ґрунтується на емоційних враженнях і висловлюється на зразок «подобається – не подобається». Ґрунтовний аналіз змісту, якості виконання й презентації проекту відбувається на спільному засіданні робочих груп, які працюють над реалізацією здоров'яспрямованих проектів.

Проблема оцінювання реалізації проекту та досягнення очікуваних результатів залишається актуальним питанням і для проектів, спрямованих на формування ціннісного ставлення до здоров'я. Експериментальним шляхом встановлено, що провідними індикаторами для детального аналізу якості творчого та інформаційного проектів, оцінювання проекту у цілому можуть виступати індикатори діяльності робочої групи, новизни проекту, оцінки проекту цільовою групою учнів та педагогічним колективом.

Істотне значення для організації здоров'яспрямованої діяльності учнівського самоврядування за методом проектів має підготовка учнів-лідерів до управління процесом вибору, створення та реалізації проекту. Для цього нами запропонований навчальний тренінг, який дістав назву «Створи власний проект». Тренінг проводився на обласних зборах учнів-лідерів професійно-технічних навчальних закладів на початку навчального року. Мета тренінгу полягала у формуванні знань, умінь і навичок, що необхідні для проектної діяльності учнівського самоврядування.

Висновки та перспективи подальших наукових досліджень.

Результати дослідження підтверджують ефективність організації здоров'яспрямованої діяльності учнівського колективу ПТНЗ шляхом широкого залучення до неї лідерів учнівського самоврядування. Доведена дієвість застосування методу проектів у процесі формування ціннісного ставлення до здоров'я в учнів ПТНЗ.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бабкіна М. І. Проектна діяльність як метод формування громадянської активності учнівської молоді [Електронний ресурс] / Бабкіна М. І. – Режим доступу до статті: http://www.rusnauka.com/5_NMIV_2009/Pedagogica/40610.doc.htm.
2. Бех І. Д. Виховання особистості: підручник / І. Д. Бех. – К.: Либідь, 2008. – 848 с.
3. Боднарук Т. І. Методика організації виховної роботи в професійно технічному навчальному закладі: метод. посібник / Т. І. Боднарук, Л. І. Шевчук. – Хмельницький: ХНУ, 2007. – 234 с.
4. Вербицька П. В. Громадянське виховання учнівської молоді: сучасні аспекти розвитку: [монографія] / Поліна Вербицька. – К.: Генеза, 2009. – 384 с.
5. Енциклопедія освіти / [голов. ред. В. Г. Кремень]. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
6. Ежова О. О. Визначення рівня сформованості ціннісного ставлення до здоров'я в учнівської молоді / О. О. Ежова // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. – Суми: СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2010. – № 5 (7). – С. 155–164.
7. Ежова О. О. Зміст процесу формування ціннісного ставлення до здоров'я в учнів ПТНЗ / Ольга Ежова // Молодь і ринок. – 2008. – № 10 (45). – С. 78–80.
8. Кириченко В. І. Учнівське самоврядування в сучасному навчальному закладі: практико-зорієнтований посібник / В. І. Кириченко, Г. Г. Ковганич. – Х.: Точка, 2008. – 184 с.
9. Ковганич Г. Г. Учнівське самоврядування в системі освіти Києва: практико-зорієнтований посібник / Г. Ковганич, Л. Нестеренко, Н. Савенко. – К.: Ін-т громадянського суспільства, 2000. – 308 с.
10. Приходько М. І. Учнівське самоврядування в сучасному вимірі / М. І. Приходько. – Х.: Основа, 2008. – 176 с. – [Бібліотека журналу «Управління школою»].
11. Рожков М. И. Теория и практика развития ученического самоуправления в профессиональной школе: автореф. дис. на соискание уч. степени доктора пед. наук: спец. 13.00.01 «Теория и история педагогики» / Рожков Михаил Иосифович. – Казань, 1989. – 34 с.
12. Учнівське самоврядування у професійно-технічних закладах [Електронний ресурс] / Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України. – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/index.php/ua/115-profesijno-tehniczna/4370-uchnivske-samovryaduvannya>.
13. Учнівське самоврядування: структура, зміст і концепція розвитку, проектна діяльність, досвід організації / [Єрмаков І. Г., Кириченко В. І., Ковганич Г. Г., Сліжева Д. В.]. – Х.: Основа, 2008. – 112 с.

РЕЗЮМЕ

О. А. Ежова. Организация деятельности ученического самоуправления по формированию ценностного отношения к здоровью в профессионально-технических учебных учреждениях.

В статье проанализированы организационно-педагогические условия деятельности ученического самоуправления, направленной на сохранение и укрепление здоровья, формирование ценностного отношения к здоровью у учащихся

профессионально-технических учебных учреждений. Предложено использовать метод проектов в процессе формирования ценностного отношения к здоровью учащихся.

Ключевые слова: ученическое самоуправление, формирование ценностного отношения к здоровью, метод проектов, учащиеся профессионально-технических учебных учреждений.

SUMMARY

O. Yezhova. Organization of activities of student self-government to formation of value attitude to health of vocational educational establishments.

The article analyzes the organizational and pedagogical conditions of student self-government, aimed at preserving and promoting the health, formation of value attitude to health among of students of vocational educational establishments. The method of projects proposed use in the process of value attitude to health.

Key words: student self-government, formation of value attitude to health, method of projects, students of vocational educational establishments.

УДК 37.034:316(045)

К. О. Зелінська, Л. В. Мороз, А. І. Кравченко
Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка

ОПТИМІЗАЦІЯ ПСИХОФІЗИЧНОГО СТАНУ ДІТЕЙ З ЛЕГКОЮ РОЗУМОВОЮ ВІДСТАЛІСТЮ ЗАСОБАМИ АРТТЕРАПІЇ

У статті обґрунтована доцільність використання засобів арттерапії у навчально-виховному процесі дітей з розумовою відсталістю легкого ступеня, з метою покращення їх психофізичного стану.

Ключові слова. Розумово відсталі діти, засоби арттерапії, психофізичний стан, навчально-виховний процес, розгальмованість, загальмованість, плаксивість, розлади сну, дратівливість, приступи агресії.

Постановка проблеми. Однією з основних проблем соціальної сфери нашої держави останнього десятиліття є невпинне зростання кількості дітей з вадами психофізичного розвитку. Провідне місце серед усіх форм відхилень посідає розумова відсталість (за даними МОЗ України 3% населення мають вади інтелекту) [5]. У дітей із розумовими вадами на фоні тотального психічного недорозвинення спостерігається порушення пізнавальної діяльності, мислення, сприйняття, мовлення, загальної та дрібної моторики, а також емоційно-вольової сфери [6; 9]. У зв'язку з цим особливо гостро постає питання про підвищення якості навчально-виховного процесу вищезазваної категорії дітей, про пошук нових, більш ефективних методів та прийомів їх навчання й виховання, які в подальшому допомогли б дитині з обмеженими інтелектуальними можливостями адаптуватися в суспільстві.

На нашу думку, для подальшої успішної інтеграції дитини з розумовою відсталістю у соціальне середовище, у навчально-виховному та